

„Primorski List“

izhaja vsaki 1., 10., in 20., dan v mesecu. Cena za celo leto 1 gl. 50 n., za pol leta 75 n. Posamezne številke se dobivajo v tabakarnah: Nunske ulice in Šolske ulice po 4 nov.

PRIMORSKI LIST

Boučljiv list za slovensko ljudstvo na Primorskem.

Vse za vero, dom, cesarja!

Uredništvo in upravnništvo mu je v Gorici, Nunske ulice št. 10. — Nepravilna pisma se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo. Upravnništvo sprejema oglase in naznana po pogodbi.

Odgovorni urednik in izdajatelj: J. Marušič.

Lastnik: Konsorcij „Primorskega Lista“.

Tiska: Hilarijanska tiskarna.

Naši „semenji“

z narodno-gospodarskega stališča.

„Ples — semenji“, je pisal nedavno „Pr. list“ naj si je tudi sam ob sebi nekaj *ravnodušnega*, postane v rokah brezvestnih prirejevalcev in njih sebičnih varuhov najhujša *gospodarska in družbeno-nravna rana* v občini.

Kako da so javni semnji družbeno-nravna rana naših občin na deželi nočemo danes razpravljati, ker nočemo pridigati. Pridige pa, kakor znano, ne poslušajo radi taki brezvestneži še v cerkvi ne, koli manj pa v kakem javnem listu. Toraj pustimo danes družbeno-nravno ali moralno stran takih semnjev in oglejmo si jih od druge, namreč gospodarske strani, nekoliko bolj na tenko.

Prireditelji naših javnih plesov, navadno krčmarji t. j. vaški kapitalisti, gledajo le na to, da bi imeli kolikor je mogoče *velik dobiček*, da bi *veliko vina in piva* stočili pa tudi *obilno jedi v denar spravili*. Po navadi dobi le krčmar dovoljenje za ples. Ko to dobi odda koj prirejevanje plesa mladeničem, seveda s pogojem, da bo semenj pri njem. No, zdaj se začne popivanje na račun semnja. Osem dni ali tudi dva tedna prej se pije in poje noč in dan. Na delo niti ne mislijo. Zadnje dni pred plesom morajo voziti brejarje, jih postavljati, sekati in pripeljati mlaje in druge stvari za senco. Zopet izguba časa.

Zaželjeni dan napoči, ples se začne. Od vseh strani vrejo mladeniči in dekleta, moške in žene pa tudi otroci k plesu. Ako so „srečni“, da se ples spone, jim donese precejšen dohodek. Ako pa pride vmes kakršna neprilika ali nezgoda, je izguba gotova. A naj bo dobiček ali izguba, mladeniči morajo vse jedno zalagati. Krčmar-podvzetnik že poskrbi, da „fantje od bala“ ves dobiček pri njem pustijo, ker jih ne izpusti iz svojih krempljev tako dolgo, dokler imajo še jeden vinar v žepu; za druge stroške jih pa taksira po 5 — 10 gld., kakor so bili več ali manj srečni s plesom. Po javnem plesu v ponedeljek v neki vasi nek fant od bala, da si se je bahal, da so prijeli nad 200 gld., ni imel niti za eno biro! In to je bilo popoldan proti 5 uri, ko mu je nek drugi gost očitil: sram te bodi, fant od bala, ki se za eno biro nimaš! Kdo ima tedaj dobiček od semnjev? Mar občinarji? Ne moremo reči, da bi vsi delo zanemarjali in že prej popivali, kakor „fantje od bala“. A resnica je, katere ne more nikdo ovreči, da vsi, kateri se plesa udeležijo, napravijo mnogo, in nekateri čez svoje moči. Za vsaki komad plačajo plesavci 10 kr., komad pa traja dve minuti in kako sekundo čez. Kako lahko torej zapleše v par urah plesatelj fant 5 — 10 gld.!

Če to ni zapravljivost, potem res ne vemo, kaj je zapravljivost. — Dalje, koliko se popije pri takih priložnostih brez potrebe in čez mero! Radi privoščimo našemu kmetovalcu in delavcu kozarec vina, saj ga tudi zasluži, a odobravati ne moremo nikdar, da ga pije čez mero. To se pa godi vselej, kadar je ples.

Če vzamemo v poštev še druge nepotrebne ali vsaj ne neobhodno potrebne stroške, katere so stariši večidel prisiljeni delati, kakor n. pr. za novo obleko sinom in hčeram, potem moramo reči, da javni plesi ne prinašajo našim občinam nobenega dobička, pač pa jih močno oškodujejo. In ako je nekdo v 20 štev. „Prim. L.“ trdil, da en javen ples v goriški okolici oškoduje občino za celo njivo, mu jaz ne morem popolnoma pritrditi, marveč rečem, da so občine, katere oškoduje en sam javen ples za pet njiv. Hočete dokaz. Evo ga!

Čast jim! S tem so si pa tudi prihranili vsak najmanj 15 gld., skupaj 1500 gld., kajti pot sem in nazaj bi jih stala vsakega 10 gld. in drugih 5 gld. bi pa zaplesali in zapili. Za 1500 gld. kupijo pa tri njive. Ako prištejemo k temu še kar bi drugi domači zapravili in zaplesali: 300 oseb po 3 — 4 gld. imamo zopet 1000 gld., toraj zopet dve njivi. Ker so se pa isti dan skoro vsi plesa zdržali radi omenjenega posvečenja sručenemu Jezusovemu, je ona vas najmanj za pet njiv ali 2500 gld. bogatejša. In potem naj še kdo trdi, da javni plesi niso gospodarska rana na telesu naših občin! Ali kedaj bode naše ljudstvo spoznalo, da brez varčnosti ni blagostanja, in da brez blagostanja ne bode nikdar *samosvoje*!

Politični pregled.

Notranje dežele.

Posvetovanja med posameznimi strankami in ministerskim predsednikom, grofom Thunom, so končana. Toda končana so brez vsacega uspeha. Obstrukcija liberalnih in soc. Nemcev slavi naid tem svojo zmago, svoje slavje. Dokaz, da so v prihodnje sploh vsa po-

gajanja nepotrebna. Posvetovauj je bilo dovolj, pričakujemo dejanj.

Prašenje avtonomnega carinskega tarifa za Ogorsko je torej rešeno. Mažari so si s tem zagotovili velike koristi v gospodarskem ozirju. In Avstrija, naj bi to mirnim okom gledala? Na Dunaju se je v to sešel industrijski svet, da se posvetuje o drugem avtonomnem tarifu za našo državno polovico. To je bil edino pravi odgovor oholim Mažarom, kateri si znajo iz naše državne celokupnosti prilastiti največje koristi.

Vse nemške stranke so se združile za bližajoče se volitve v Gradcu. Na vsak način hočejo imeti v mestnem zastopu le take moke, ki bodo znali kljubovati vladi in njenim naredbam. Vendar tem namenom se je postavila novo ustanovljena „patriotična nemško-avstrijska meščanska stranka“, katere program sloni na popolni enakopravnosti vseh avstrijskih narodov.

Poroča se, da je grof Thun dobil od cesarja pooblastilo, da sme na podlagi § 14. skleniti ogorsko nagodbo. V to je stopil grof Thun že v pogovor z ogerskim min. predsednikom, baronom Banffy-jem, ki se je izrazil, da odstopi, ako bi se na podlagi § 14. sklenila na-

godba. Sploh se govori, da misli baron Banffy v kratkem tudi res odstopiti.

Zasedanje državnega zbora je zaključeno po lastnoročni pismeni odredbi samega cesarja. Iz tega se da sklepati, da se letos državni zbor več ne snide.

Vnanje države.

Bolgarski knez Ferdinand se mudi s sinom Borisom v Rusiji. Najbrž ga zopet tare kaka potreba, v kateri naj bi mu opomogel ruski stric. Iz Petrograda odpotuje knežja rodbina v Carigrad, da se tam pokloni tudi velikemu sultanu, ki je tudi kaj prijazen bolgarskemu narodu.

Zola, znani umazani francoski romanopisec je pobegnil, napolnivi si žepa z židovskim denarjem. S tem begom je dal Zola vse drugo lice tudi Dreyfusovi aferi. Pač čudno, da je mož „pravice“, za kakršnega ga je imel svet, ušel pravici. S tem se, se ve, vsa afera zavleče, in kdo zna, kaj bomo še vse morali čuti, predno se dožene do kraja.

Vojska med Španijo in Ameriko. Ne bo dolgo več, in sklenjen bo mir, časten mir za Spance. Španska se je obrnila naravnost do predsednika Zjedinenih držav, Mac Kinleya, z formalno prošnjo, da bi se uvedla mirovna poga-

20

LISTEK

Moja doba in podoba.

Spisal Andrej Marušič

(Dalje.)

Ko smo šli iz cerkve sem po Rójičah proti domu, prinašala nam je burja pozdrave od prijat. Bensa-e iz Št. Mavra; streljanje je bilo slišati, kakor da bi bilo ob manovrah na Rójičah. Jez sem želel, da bi bil imel on novo mašo na sv. Štefan — svoj god — in prišel v nedeljo k meni, ali dispense za mesne jedi (bil je petek) ni bilo mogoče dobiti. — Po naši 3½ ure trajajoči slavnostni gostiji v mrzli sobi sem se bal, da grof in zlasti grofinja kaj porečeta — tri ure v cerkvi, 3 ure pri mizi — to ni bila šala! — ali, lejte, ko smo se peljali zvečer v mesto, bila sta oba prav zadovoljna in nenavadno vesela. Grofinja mi je med drugim rekla: „Marušič, Marušič! ich habe Sie heute bewundert“. Jez: „Weshalb denn, Frau Gräfin“? Ona naivno: „Sie haben in der Kirche alles so gut gemacht“. — Domá na Kornji, ko mi je vročila svoj znameniti dar, rekla je: „Für meinen geistlichen Sohn“. Grofov dar me je čakal v moji sobi. Posebno pa sta izražala grof in grofinja svojo radost pri večerji, h kateri smo šli le bolj zavoljo „plavša“. — Drugi dan sem mašaval pri sv. Antonu in so mi duhovni prijatelji pri maši peli. Obed smo imeli spet na mojem rojstnem domu, toda v ožjem krogu duhovnih sošolcev, kapelnika, nekterih pevcev in godcev iz Velike cerkve. Bilo je bolj veselo, ko tisti dan prej, ker je bil mraz ponehal in so bili med nami spretni šaljivci. — Ko smo se zvečer napravljali domú, prigovarjali so mi zlasti svetni gospodje, da naj vzamem od starišev formalno slovo, česar ni bilo ravno treba, ker sem vedel, da jih pridem vsaj vsak teden enkrat obiskat. — Jez sem bil prvi duhovnik v Št. Andreži, katerega niso stariši onikali, ampak tikali; bila je to moja želja.

V Attems-ovi hiši nisem učil le svojih gojencev, učil sem se tudi sam za-se in napravljaj čedalje širjo podlago svoji občni omiki. Zahajal sem v semenišče k profesorju Kocijančič-u; bavila sva se s slavistiko; seznanil me je vsaj površno z vsemi slovanskimi narečji, sosebno pa s staroslovenščino; podaril mi je tudi glagolitske mašne bukve in glag. brevijarij; oboje imam še. — Naročen sem bil skor na vse slovenske časnike, ki sem jih pazljivo bral, kakor sploh vse slovensko. — Ne le čital, temuč prav študiral sem tedanjo dunajsko „Kathol. Literaturzeitung“, po kateri se mi je literarno obzorje kaj lepo širilo; ter sem opazoval duhovno borbo na znanstvenem in zlasti verskem polju. — Čital sem dalje dunajski „Volksfreund“ in s prof. Zängerle-m veliki katol. časnik „Germania“, izhajajoč v Frankfurtu (enak današnji berlinski „Germania“-i). — Grof je imel „Wiener-Zeitung“, katero sem včasih tudi bral. — Da sem mnogo knjig, bogoslovskih in občeokristnih, ktere sem po recenzijah spoznal, tudi kupoval, je naravno. — S tem bodi zaznamljena mér mojega duhá in napredovanja, kateri sem ostal sploh zvest tudi v poznejih letih. Kot prijatelj domače zgodovine — goriško-oglejske — nisem potreboval tistih pisanih zbirk, ki sem si jih bil napravil v semenišči, našel sem v imenitni grofovi biblioteki skor vse. Tudi grof oče in moj gojinec Mundi sta ljubila take studije. Sploh je grof rad kaj pravil o starejših časih, kar je mene mikalo, in me na marsikaj opozoril. — Prvi nadškof goriški Karol Mihael n. pr. je bil iz grofovske Attems-ove hiše. Ker je bil milosrčen do ubožih in sploh radodaren, zahteval je od brata majoratnika Sigismunda — na račun svojega deleža — vsako toliko kaj de-

narja in poslal mu vsakrat majhen prejemni list, v katerem ga je naslavljal z „Eccellenza“. Takih potrdil sem mnogo videl; eno mora biti tudi med mojimi papirji.

Ker sem že pri nadškofu naj povem tu prav značilno poznejo dogodbico. Grof je hodil vsako nedeljo in vsak praznik točno ob 9. uri k maši k sv. Ivanu, samo dvakrat v letu — na oba cesarjeva goda (18. avg. in 4. okt.) — je šel kot cesarski ključar v Veliko cerkev k pontifikatu. Neko leto sem ga vprašal pri mizi: „Herr Graf, was hat Ihnen heute in der Domkirche am besten gefallen?“ On: „Damals, als alles still war und man nur die Chorglocke hörte“ (To je bilo povzdigovanje). V tem njegovem odgovoru tiči naj boljša kritika godbenih in pevskih razmer v naši Veliki cerkvi. Trobente, bobni in ves hrupni orchester duši še tistih par pevskih glasov, ki jih imamo.

Večkrat je grof kaj pravil o Terezijšči (Theresianum), ktero so o njegovem času vodili Piaristi. Posli v zavodu so bili sploh Čehi in so lomili česko nemščino, n. pr. „Am Sonntag und Donnerstaa, wann kummt der Eilwaagen von Praag“. Te besede je znal grof izvrstno povdarjati. — Naj hujše sanje ki so ga še v poznih letih mučile, bile so — šolske preskušnje v Terezijšči! Za to ni hotel pri mojih gojencih o javnih izpitih nič vedeti; napravil sem pa vsako leto preskušnjo doma vpricho starišev in drugih gostov.

Grof, kakor sem že popred omenil, me je imel rad, samo ene reči je pri meni pogrešal: „lovec“ nisem bil! Popravil sem pa to pomanjkljivost tako-le: Moj sošolec in intimni prijatelj Jožef Kumar (iz Sempasa), oni čas kapelan v Mirnu, me je hodil obiskavat in se je po svojem uglajenem vedenji in lepi postavi Attems-ovim vsem prikupil in, ko je grof izvedel, da je K. lovec, bil je še-le „der Hahn im Korb“. Vabili so ga jeseni na vse love, po katerih je — se ve da — tudi ostal pri „Jagd-Diner-u“, kjer je bil „Jägerlatein“ glavni predmet pogovorom. Neki krat zaslišim, da ga šaljivi gostje (zlasti Jak. grof Mels) kličejo „Pater Velu“. Imajo namreč pri nas lovci (gonjači) navado, da se opozarjajo na memotekočega zajca z vsklikom „velu“ (t. j. vedilo). Preprosti ljudje naglašajo to besedo „velu“; prav za prav pa se mora izgovoriti: „vélú“. Prijatelj K. je izgovarjal tudi „velú“; od tod šaljivi priimek.

Leta 1852. sem potoval z dvema prijateljema skož Čepovan, Roče, Št. Viško goro v Cérkno, kjer je bil „kvaterho nedeljo“ (sept.) ravno shod s procesijo. Drugi duhovniki so šli na vse jutro v spovednico, mene pa, (ker nisem imel še jurisdikcije), so odločili, da naj imam zgodnjo službo božjo; da naj berem evangelij, molim toliko in toliko „Oče-naš“-ev in to in to oznanim. To je bila precej težka naloga za-me, ker nisem od mladih nog po slovenski več molil. In zdaj naj govorim coram populo, obrnjen proti ljudem! V Cérknem tedaj sem v prvo pred vérnimi spregovoril in javno molil. — Iz Cérknega smo jezdili in se peljali v Idrijo, šli o polnoči v ručnik in drugi dan v — Ljubljano, naš slovenski Rim, ki sem ga prvič tudi videl. Mislite si moje občutke! Videl sem pa tam v prvo tudi železnico, po témi prihajajoč vlak in parni stroj z rdečimi očmi. Drugi dan smo se peljali do druge postaje in potlej čez Savo ogledat incognito grajščino Lustthal, kakor mi je bil naročil grof. Ker sem jez v muzeji preveč določno po tem in tem popraševal, bil bi se oskrbniku za malo izdal. Vrt je bil zaenarjen.

Med tem mojim prvim potovanjem so se godile na naših Rójičah velike reči: bil je „lôher“ (vojaško taborišče), bile so velike manôvre in raznotere vojaške slavnosti na čast poveljniku Radecki-mu. Predno sem se bil napravil iz Gorice, videl sem „lôher“ že narejen; Rójičice so bile podobne mestu z nizkimi hišami (šotori) in rednimi ulicami.

(Dalje prihodnjé.)

janja. V tej prijavi ni nikakih določenih predlogov, ampak izraža le željo po pogajanjih. Predsednik Mac Kinley je po daljšem posvetovanju s člani ministerstva sklenil, da sprejmejo ponudbo Španske, le ne obvezno, marveč se ima Španska določene izraziti, postaviti ima določne predloge. Dotlej se vojska še vedno nadaljuje.

Iz Manile javljajo, da so ustaši napadli mesto. Španci so jih pogumno odbili. Po drugem poskusu so bili ustaši zopet odbiti; med njimi je padlo do 500 mož, dočim imajo Španci le 50 mrtvih in ranjenih.

Dopisi.

Iz St. Petra. Naša tombola je neki razburila nekega goriškega slovenskega meščana! Da niso bili vsi zadovoljni s tombolo v St. Petru, to vemo; da pa St. Peter nima primerne prostora za narodno slavlje kakor je tombola, to pa odločno zanikamo. —

Ko so St. Peterci drage volje privolili v to, da bi letos igrali tombolo na Rojcah, slišali smo glasove iz Vipavske doline, da tombola naj le ostane v St. Petru, sicer ne pridejo itd.! Pustimo to! Eno je res, da St. Peterci niso obdržali tombole v St. Petru niti iz samoljublja niti po zvijači. Da je to res, mogoče potrditi dr. A. Gregorčič, grof. A. Coronini, prof. Berbuč! — Glavarstvo je bilo voljno dovoliti igro na Rojcah; St. Andrežci so imeli dovoljenje s te strani že v rokah. Ker pa so sami od sebe naznanili vso zadevo tudi goriškemu županstvu, je le to v ostri notji javilo glavarstvu da v mestnem okrožju ukazuje tudi županstvo in da se bo v tem slučaju poslužilo svojih pravic do skrajne meje! —

Kaj pa se pravi to v smislu slavnega goriškega municipija, nego to, da bi bilo rekuriralo na vse mogoče instance in bombolo zavleklo do konca leta. Tako pa bi že ne smeli več igrati ker je bila dovoljena kakor navadno, le za tekoče leto!

St. Peterci torej niso prav nič krivi, da je bila tombola v njih vasi in tudi nikomur niso in ne bodo branili poljubno igrati tombolo.

Prostor na trgu pa je po sodbi ogromne večine gospodov, ki so se bili udeležili letošnje tombole, prav primeren, zlasti še za to, ker se občinstvo na konci more takoj raziti po štirih ulicah na vse štiri vetrove! S tem pa nečemo trditi, da n. pr. prostor v St. Andrežu pred cerkvijo, ali pa kje drugovi ne bi bil sto tako primeren!

Novica o stari suhi ženici, ki je drenj delala pred cerkvijo, kjer je bilo prostora najmanj za 2000 ljudi, ni bila častna za meščana, ne za Sočo, ki jo je sprejela!

Iz Volč. Videli smo pri nas c. kr. namestnika iz Trsta. V naglici napravili so mu slavalok. Sicer jih je bilo nekaj, ki so se upirali temu, kazali so slabe čase in dejali, da bi tega stroška ne bilo treba, pa pri vsem tem niso mogli se svojimi opazkami ne zaprečiti ne podreti slavaloka — kajti Volčani ne štedimo denara kadar se gre, da sprejmemo cesarjevega namestnika. V spremstvu okrajnega glavarja je došel namestnik v našo vas okrašen s zastavami. Ta trenotek nam je bil tako slovesen, da ni nič motilo slovesne tišine, celo navdušeni „živio“ ne. Župan ga je v kratkih pa jedrnatih besedah zahvalil za redko čast, da imamo c. kr. namestnika v svoji sredi. Vprašal je visoki gost po župniku in župnijskih razmerah, tedaj smo ga opozorili na majhno cerkev v primeri z številom (2000) prebivalcev. Ogledal si je cerkev in izrazil, da rad veruje našim trditvam in rekel — kar že vemo — da verski zaklad sicer plača *ko mora*, kar je treba pri cerkvah — pa ne rad. Opozoril ga je g. Urbančič na našo mlekarico in prosil pomoči. Zanimalo ga je naše kravje plemo in ker se mu je reklo, da je čisto melodolsko hotel se je na lastne oči prepričati o resnici te trditve. Zato je stopil po lastnej želji na poti do cerkve naprej v nek hlev in si ogledal živino. Odsel je visoki gost zopet v slovesnej tišini, kokor je došel, trgalo se nam je namreč srce, da nas ta odlični gost tako naglo zopet zapusti.

Res je, da v osebi namestnika pozdravljamo vladarja. A britke izkušnje so nas vendar zmordile. Prav je! Naj pokaže namestnik prej, da je res namestnik presvitlega našega cesarja, kateri hoče s pravično roko vladati vse svoje narode, in noče, da se ta ali oni zatira. Naš svojem cesarju vedno zvesti narod je sprejemal z navdušenjem na-

mestnike, staval jim slavaloke, sprejel je pred dvema leti z posebnim zaupanjem in odkrito naudušenostjo ministerskega predsednika Badenija. Sli so namestniki, padel je Baden, a narod se vidi varanega, ostal je narod — tlačen.

Iz Doberdoba. Slovesnost posvečenja presv. Srcu Jezusovemu bila je tudi za nas velepomembna. Ljudstvo je bilo do solz ganjeno. Take slovesnosti, in takega lepega berila, kakor je pastirski list prevz. kneza in nadškofa nismo še nikdar slišali, se je po dokončani slovesnosti slišalo od vseh strani. Bog daj, da bi pa tudi seme Božje besede, ki je tako lepo odbrano in čisto, tudi zaželeni sad obrodilo! —

Posebno bi bilo želeli, da bi se posvetne, razuzdane veselice, kakor je ples, odpravile, ker ravno ples je, kateri pokonča v človeškem srcu kal Božje besede, da ne more vzrasti ter zaželenega sadu obroditi.

Sicer pa moram sedanjemu občinskemu zastopu vso hvalo izreči, da je ples vsaj zdaj omejen. Med tem, ko se je poprej po trikrat na leto plesalo, je sedaj le en ples in še tale začasno ostal, dokler ne pošlje še tega, kamor tiče. Saj pa so prišli tudi fantje iz okolice k pameti, da ne prihajajo več tako v obilnem številu na ples. Slišim, da Doberdobski lanski ples je provzročil lani brez nje — ker so krmarjem še celo „štruklija“ zaostali in tako tudi vino in pivo. Morebiti da se mladina sčasoma vendarle spamet, da bo spoznala — da ni vredno svoje krvave žulje — na takih — ničvrednih plesiščih žrtvovati. Ko bi fantje svojo zgubo v kako hranilnico vložili — bi bili te vloge gotovo bolj veseli, nego da se zdaj še trudijo, da zgubo plačajo. Sploh ples ne prinese nikomur sreče — pač pa mnogim nesrečo in zgubo, da molčim od grehov, kateri prinašajo brezmejno prekletstvo na družine in občine.

Letina kaže, letos prav lepo — in obeta vsega v obilnosti, ako nam Bog kake šibe ne pošlje. „Treska in hudega vremena reši nas — o Gospod!“

Danes smo se prvokrat veselili godu našega prevz. knega-nadškofa - Jakoba. Na predvečer in zjutraj ob zoru so v ta namen slovesno „nabivali“ z zvonovi. S svojim prekrasnim pastirskim listom se je vsem prikupil in en glas se sliši povsod, da če ta nadškof ne bo razburjenih duhov pomiril da nam sploh ni več pomagati. Bog hotel!

„Popotnik.“

Iz Branice 16 jul. (Izv. dop.) Naše goriško veteransko društvo in blagoslov spominka pokojnega Andr. bar. Čehovina v Branici dne 10 jul. t. l. Vaš cenjeni list se je veliko spominjal delovanja tega hvalevrednega, domoljubnega društva. Najprej je to društvo v tem oziru hvalevredno, ker kaže pri vsaki cerkveni slovesnosti očitno svojo vero,* med tem ko se druga zlasti laška društva, ki slovnijo na temelju absolutno narodnem in nekrščanskem, sramujejo celo le božje ime imenovati, kakor tudi ime cesarja in avstrijske domovine. Jih že dobro poznamo od vseh strani, zato pa tudi naš odpor proti njim in novo društvo: „Naša straža“ bo imela res tu sicer težavno pa zaslužno nalogo. — To svojo vero je pokazalo društvo tudi v tem, da je naprosilo pisca tega da blagoslovi dne 10. t. m. vkladni kamen za spomenik našemu junaku c. kr. topniškemu stotniku bar. Andreju Čehovinu. Se ve, da se imamo za vse to njegovo delovanje zahvaliti v prvi vrsti predsedniku gospodu Jacobu in društvenemu odboru. Temu društvu je bilo pridržano, pod njegovim gibčnim in delavnim predsednikom, ki jako spretno že 9 let vodi slavno isto, da je otel našega rojaka — junaka pozabljivosti. Že v svoji predsedniški seji dne 20. decembra 1895 je sprožil on nad vse hvalevreden predlog, da naj se temu našemu hlabremu rojaku junaku — napravi spominek, da se s tem dostojno obhaja 50 letnica vladarstva njih veličanstva cesarja. A to podvzetje, če tudi eminentno domoljubno, ni bilo lahko, ker narodnega davka imamo že itak preveč. V ta namen se je zares nad vse gibčni g. predsednik veteranskega društva obrnil na c. in kr. vojsko, ki je največ prispevala s svojimi doneski; pa tudi junakovi sorodniki in mnogi slovenski domoljubi so radovoljno svoje doneske pošiljali. Po zadnjem izkazu je bilo nabranih do konca marca: 3225 gl. 48., kar bode za kip in njega postavbo sicer zadostno, vendar za sijajno obhajanje slavnosti same

in kar sem spada, ni še zadostno. In bodi si kakor koli, ako ne posežejo vmes, kakor govori izprično pismo, nepričakovani dogodki, se bode slovesno odprtje spominka vršilo dne 14. avg. t. l. v pričo civilnih in vojaških dostojanstvenikov in v pričo hebrojnega ljudstva po sporodu, ki ga bode izdalo veteransko društvo s 1. avgusta tekočega leta potem, ko bode vse dovršeno. Blagoslov skladnega kamna pa se ni vršil, kakor je tudi „Prim. list“ ne dobro poučen poročal, dne 29. junija ampak radi nepričakovane ovire dne 10. julija na jako slovesen način. Cerkevna občina braniška je sprejela istega dne ob 11. uri zj. došlega g. predsednika z njegovim spremstvom s streljanjem, na novem zvoniku je vihrala papeževa zastava, pod cerkvijo, kjer ga je domači kurat v imenu obilno zbranih duhovnikov, nagovoril, je bilo vse v narodnih zastavah. Domači pevci so zapeli cesarsko pesem in 9 letna deklica, pravnuka junakova, mu je poklonila v prsih domoljubnih besedah lep šopek iz domačih cvetic, na kar so zaorili urnebesni „živio“, na cesarja in na predsednika. V gniljivih besedah se je ta zahvalil ljudstvu za nepričakovani sprejem, polivalil domoljubje domačega karata, ki mu gre v tem oziru postavljenja spominka povsod s svojo požrtvovalnostjo na roko itd. vsled česa ga je tudi veteranski odbor enoglasno zvolil za zvojega častnega uda itd. Z zopetnimi „živio“ smo se podali na lice mesta in v rojstno ter gostoljubno hišo pokojnega junaka, kjer smo se o maršičem, kar sem spada, zlasti o sporodu pri slavnosti prijazno dogovarjali: K temu posvetu je bil povabljen domači skladovnocerkveni odbor in starešinstvo gabsersko, pod katero občino spada zemljišče, kjer bo postavljen spominek — umotvor itd.

Po opravljeni popoldanski službi božji se je vršil ob 3. uri pop. blagoslov po cerkvenem obredniku, katero je opravil domači kurat. V isklesan temeljni kamen se je položilo nekaj sedajnih novcev drobica ter nemško in slovensko izprično pismo o namenu postavljenega spominka, pa nekaj časnikov; med temi je tudi ena številka ljubljanskega „Slovenca“ z dne 15. t. m. št. 152. Na obširnem prostoru pred junakovo rojstno hišo je bil za govorilki napravljeno oder, na katerem je domači kurat in rojak junakov opisoval najprej pomen cerkvenega blagoslovila, namen postavljenja spominka in zgodbe krvavih uporov 1848—49. Dalje kako so rešili že skoraj razpadajočo Avstrijo slavni vojskovodje: Radetzky, Windischgrätz, Haynau („Hauin“) in ban Jelačić itd. ter zvesta in hrabra c. kr. armada pa tudi prijateljska Rusija, ki je poslala svojega slavnega vojskovodja Paskieviča „Erivanskega“ z 120.000 mož na Oggersko, da je udusil upor oholih in krutih Mažarov. Prav za prav pàse gre zahvaliti v prvi vrsti za rešitev Avstrije najprej Bogu, od kterega prihaja vsak dober dar in to tim bolj, kajti tudi najbolj razumni in modri možje niso tedaj tako srečnih dogodkov pričakovali za Avstrijo. Bog je namreč videl pravico Avstrije ter je vslisal molitev našega pobožnega cesarja, cesarske rodovine in prisrečne molitve Bogu, cesarju in domovini zvestih podložnih itd.

(Dalje prih.)

Kaj novega po Slovenskem?

Na Kranjskem. — Na Vrhniki je slovesno ponovil sv. mašo iz Rima došli dr. Mihael Opeka. — V Zagorju je padel raz okno družega nadstropja steklar Franč. Stihar ter se pobil do smrti. — Pri Trzici je pogorela hiša Neže Jagodic. — Huda nevihta je razsajala v Vodica. Zrelotno skušnjo v Ljubljani je delalo 73 abiturientov. — Novo topničarsko vojašnico so blagoslovili v Ljubljani. — Neki nerodnej v Kropi se je nevarno obstretil, ko je basal možnarje. — Notarski kandidat g. K. Pleiweis je imenovan notarjem v Radečah. — Ogenj je upepelil do polovice veliko vas Blatno Brezovico pri Vrhniki. — Medveda je ustrelil v Gozdu na Snežniku princ Schönburg.

Na Štajerskem. — V St. Ilju nad Mariborom so tamošnji Slovenci priredili lepo cesarsko slavnost. — Drž. poslanec g. Žizkar je poročal na Ponikvah in v Brežicah in pri sv. Tomažu. — Utopljenko so našli v Muri pri Kapelah. — V Vratislavcih je padla Marija Rižnar s češnjte ter se ubila. — V St. Lenartu pri Mislinji so roparji vdrli v prodajalnico trgovca Doboviškega. Ko se je trgovec prikazal, zabodli so ga zločinci, da je ranah umrl. — Pri Sv. Urbanu pri Ptuj so mrtvega našli Matija Čeha. Žganje ga je umorilo. — Taborsko grajsčino p-

Vojniki je baron Manteuffel prodal Slovincu J. Berdajsu v Litiji. — Utonil je v Razvanju 19 letni mladenič v ribniku, kamor se je šel kopat.

Na Koroškem. — V Čajni je neki delavec umoril vojaškega novince Fr. Wurzerja — Medveda so zasledili v solčavskih planinah ob koroško štajerski meji. — Celovško mesto bode zidalo novo pokopališče pod Trnjo vasio blizu St. Jurja. — Obesil se je v Pobrčah, občina Pokrče, 40 letni posestnik Kružaj. — V Vetrinju so odprli novo šolo dne 31. m. m. — V Kaplji ob Dravi so posvetili novi veliki altar, katerega je izdelal slov. umetnik g. V. Progar.

Kapelica zala

k časti presvetih src Jezusa in Marije.

Kapelica zala na stebrih sloni,
V ozadju je malega vrta;
Cvetoča ograja kot balzam duhti,
Kraj stebrov ovija se trta.

Spod lope zelene žari mi ljubko
Najlepša na svetu milina:
Preblazena Deva pritiska gorko
Na prsi si božjega Sina.

Pred Njema zdihujem in lijem solze,
Za milost Ju prosim goreče:
Oba mi razgrinjata svoje srce,
Srce od ljubezni plameče.

Obojno srce je vseh čednosti vir,
Omamljene čute nam zdravi,
Zedini neslogo, umiri prepir,
Spodbada vse k sveti ljubavi.

Kdo ne bi Ju častil in ljubil srčno
In Jima donášal ne vencev?
Zmir bodem Ju venčal in klical v nebó:
Usmilta se vernih Slovencev!

J. Milnarjev.

NOVICE.

Gorica.

Prevzvišeni knez in nadškof šel v soboto birnavat v naše gore. Sv. birma je bila oz. bode: dne 31. julija v Kobaru; dne 1. avgusta v Livku; 2. avgusta v Krodu; 3. avgusta v Borjani; 4. avgusta v Berginju in Logjeh; 5. avgusta v Sedlu; 6. avgusta obišče prevzvišeni nadškof razne podružnice. Dne 7. avgusta bode birna v Bovecu; 8. avgusta v Logu; 9. avgusta v Soči; 10. avgusta v Trenti; 11. avgusta v Serpenici; 12. avgusta v Drezenci; 13. avgusta v Ljubljani.

Namestnik v Trstu Grof Göess, je imenovan tajnim svetnikom.

Cesarica Elizabeta, ki zadnji čas boleha na živčnem vnetju, se je podala v zdravilišče Naueheim, kjer se bo mudila najbrž celo poletje.

Nadvojvodinja Marija Antonijeta je nevarno obolela.

Mladi kralj španski je obolel, bržkone na ošpicah.

Knez Bismark je umrl. Železna roka, ki je pestila cel svet je omahnila pred koščeno ženo. Tako mine slava in moč na svetu.

Imenovanja in premeščenja. — Sedna oficijala Ivan Vittori in Jožef Marega sta premeščena iz Trsta v Gorico in sodni kancelist Jožef Kraševac v Tomu je imenovan sodnim oficijalom L. r. v Gorici. G. Franč. Simič, avskultant na okrož sodišču je začasno premeščen k okrajnemu sodišču v Poreč.

Premeščen je iz Kopra v Zader g. profesor Kozuh.

Zaveza slov. učiteljskih društev je zbrala svoje člane za danes in jutro v beli Ljubljani na X skupščino v proslavo 50-letnice vladanja Njeg. Veličanstva.

Slovenski odvetniki in notarji iz vseh naših pokrajin so zborovali 20. julija v Ljubljani. Zbrani slovenski odvetniki in notarji so sklenili resolucijo, rabiti povsodi slovenski, odnosno hrvatski jezik ter ne odjenjati prej, da se da na vseh mestih pri sodnih popolno ravnopravnost slovenskemu ozir. hrvatskemu jeziku. Razprave sta se udeležila tudi tržaška odvetnika dr. Pretner in Rybář.

Namestnik v Solkanu. 22. julija ob 6/4 je prišel tržaški namestnik v Solkan. Sprejem je bil uradno hladen. Ljudstvo se je naveličalo prirejati sijajne sprejeme, a biti vedno tlačeno. Namestnika je pozdravil g. župan Mozetič, ki je v svojem govoru razodel želje slovenskega ljudstva. Namestnik je odgovoril, da bode storil, kar je v njegovi moči. Pozdravil ga je tudi č. g. župnik. Namestnik si je ogledal farno cerkev, ter odstopoval dalje. Kakor se nam poroča, je bil na celi črti sprejem zelo hladen.

Kdor pozna razmere, se temu prav nič ne čudi. Čudili se bomo, ako poklicana gospoda tega ne uvidi.

Odbor društva „Sloga“ je v seji dne 21. julija pregledal in popolnil imenik društvnikov v smislu razglasa, ki je bil o svojem času objavljen v „Prim. Listu“ in „Soti“. Izbrisali so se oni člani ki so zaostali za društvino za l. 1897. ter so se sprejeli vsi oni, ki so se oglašili in plačali do 21. julija. Letnina znaša 50 kr. Gospodje poverjeniki so uljudno naprošeni, da bi nabirali in izročevali letnino ter pridobivali novih članov. Društvo šteje 261 udov; a to število se da še zdatno pomnožiti. Društveno denarnico upravlja začasno predsednik dr. Gregorčič, ki daja tudi potrebna pojasnila.

Dr. Karol Doljak, mož-katoličan, je izdihnil 22. julija svojo blago dušo v 93. letu svoje starosti. Svojo odvetniško službo je pričel l. 1840. v Gradišču, a l. 1849. je prišel v Gorico. Meseca dec. l. 1850. je postal prvi župan goriški, katero častno mesto je obdržal 10 let. Bil je tudi deželni poslanec in namestnik glavarjev. L. 1866. je glasoval v deželni zboru za premembo volilnega reda, vsled katere so izgubili Italijani absolutno večino v deželni zboru. L. 1866. mu je podelilo Njegovo Veličanstvo red železne krone tretje vrste. Bil je mož pravičen vsem strankam, kremenit značaj, veren mož. Bodi mu blag spomin in zemljica lahka. — „Corriere“ siplje na pokojnika vse svoje židovsko žveplo. To je za pravega moža le — čast.

Kršč. soc. shoda, katerega je napravila kršč. soc. zveza iz Trsta v Bruni udeležilo se je v ogromnem številu furlansko ljudstvo iz vseh bližnjih vasi. Govoril je predsednik zveze Vogrič in furl. poslanec, dekan Zanetti. Iz Trsta je prišlo mnogo članov, med njimi tudi naši stari znanci Nučič, in Skočigorič. Se ve ni manjkalo rudečih voditeljev: Učekar, Camber, Domokos. Prišlo je do pretepa. Camberja so orožniki postavili na suho. Rudečkarji so med govori začeli peti pesem, rudečih delavcev.

Tje bi pogledal Corriere, kdo je za Zanettijem, dasi ni za njim kakor pravi, ne časopisje ne neodvisne osebe. Židu je časopisje le židovsko časopisje in neodvisne osebe le one od židov odvisne.

Shod slov. županov v Ljubljani bode, kakor smo že zadnjič omenili dne 16. in 17. t. m. Da se shod častno dovrši, odvisno je od naših županov. Shod bodi veličasten dokaz udanosti do presv. vladarja, vedno zvestega naroda, bodi pa tudi slovesna manifestacija celokupnega naroda, ki se zaveda svojih pravic in jih je voljan braniti proti vsakomur, zahtevati je od vsakogar. Prvi v to so poklicani slov. župani, kateri se morajo zavedati svojih dolžnosti. Nikdo naj iz nizkih ozirov ne izostane. Bela Ljubljana naj združi v sebi župane, katerim je narod v posameznih občinah izročil vodstvo. Saj zraven vdanostne izjave bode se razpravljalo mnogo stvari velevažnih za ves slov. narod. Tedaj, sloven. župani pokážite, da ste župani slov. naroda.

Obsojen je stražnik, kateri je ugrabil slov. zastave, katere sta dečka nesla iz „Solskega doma“ domov, in psoval dečka. Kaznovan je z 2. dneva zapora, oziroma 10 fl. globe in stroški 9 fl. Tako se bodo tudi mestni redarji spomnili, da še niso nad postavili.

„Corriere“ in „Sentinella“ sta v ognju zoper poslanca Zanettija, kateri je na izjavo društva „Unione“ krepko odgovoril. Za njim je furlansko ljudstvo in resnica. Sedaj je najugodniši čas, da se otresejo židovskega jarma. Naj bo „Corriere“ glasilo goriške fakinaže in brezvestne irredente goriške, nikakor pa katoliškega furlanskega ljudstva.

Pogreb. Umi je v Gorici spoštovani krojač Jožef Bitežnik, po dolgi mučni bolezni. Pogreba se je udeležilo tudi podporno društvo v velikem številu s svojo zastavo.

To priliko porabi zopet židovsko kljuse, da bljuje svoj žolč, na pokojnika, „rusko zastavo“ in celo pošteno Italijane, deloma člane marijanske kongregacije, katere član je bil pokojnik. Kmalu ne bo smel nikdo za pogrebom znanca, prijatelja poštenega delavca — značaja.

Isti „Corriere“ poje slavo odpadnikom dvomljive vrednosti. Razumemo! **Pri usmiljenih bratih** je sedaj kurat iz Jageršič, Tomaž Guggenberger, kjer opazujejo zdravniki njegovo stanje.

Namestnik grof Goess — agitator. Kakor se nam poroča je grof Goess v raznih krajih zastopnikom občin prigorvarjal, naj ljudstvo slovenske poslance sili v deželni zbor. Slovensko ljudstvo in njega zastopniki se pač zavedajo svojih dolžnosti, ne trebajo torej pouka od nikoder.

Tržaško namestništvo proti slovenskim posojilnicam. Svoj čas smo poročali, da je tržaško namestništvo dopisalo trgovskemu in pomorskemu sodišču v Trstu, naj to prisili posojilnici in hranilnici v Podgradu in Kopru, da izpremenijo svoja pravila, češ, da vsprejemati hranilne vloge tudi od neudov. Imenovano sodišče je takoj izdalo omenjenima posojilnicama takov ukaz. Nad-sodišče v Trstu je priziv odbilo, toda najvišje sodišče je z razsodbo z dne 16. decembra 1896 priziv ugodilo ter razveljavilo ukaz trgovskega sodišča v Trstu. Toda dotični poročevalec pri tržaškem namestništvu je zasledil neki regulativ za hranilnice menda iz leta 1844 ter zopet pričel akcijo proti slovenskim posojilnicam. In tržaško namestništvo je te dni ukazalo raznim slovenskim posojilnicam in hranilnicam na Primorskem, da ne smejo več vsprejemati hranilnih vlog od neudov ter v treh mesecih izplačati vse vloge. Kakor nam je znano, so doslej takov ukaz dobile hranilnice in posojilnice na *Nabrežini, v Tomaju in Št. Petru pri Gorici*. Zadnji dve sta večraj že vložili priziv na ministerstvo. Mi sodimo, da dotični referent pri tržaškem namestništvu ni prijatelj slovenskim posojilnicam. Umevno je, da laška stranka srpo in zavirljivo gleda na razvoj slovenskih posojilnic, ker trgajo iz kremp-ljev slovenske žrtve raznim pijavkam ter tako branijo neodvisnost in blagostanje slovenskega in hrvatskega prebivalstva v Primorju. A čudno je postopanje tržaškega namestništva proti slovenskim posojilnicam, ki imajo take vložne knjižice, kakor vsi jednaki zavodi v ostalih avstrijskih deželah. Zato moramo odločno protestirati.

Za vinogradarstvo na Goriškem. Ministerstvo za poljedelstvo je dovolilo 10 nagrad po 100 kron onim vinogradnikom v občini Dornberg, ki so napravili novih nasadov z ameriškimi trtami.

XIII. redna velika skupščina družbe sv. Cirila in Metoda bode dne 11. avgusta v Ribnici. Odhod iz Ljubljane z navadnim vlakom ob 6 uri 15 minut zjutraj. Radi skupnega obeda se je udeležencem zglasiti do 10. avgusta z naslovom Hotel Anton Arko, Ribnica. Kuvert stane 1 gld. 50 kr.

Shod slovenskih visokošolcev in abiturientov bo v Ljubljani 19., 20. in 21. avgusta, in ne 12., 13. in 15., kakor je bilo prej namenjeno. Pevci so naprošeni, da pošljejo svoje naslove kar najhitreje na naslov: phil. Jožef Keisner, Ljubljana.

V Renčah je bil v nedeljo, na dan posvečenja naše nadškofije presv. srcu Jezusovemu res javen ples, ker ga nista hotela prireditelja-krčmarja po nikakem opustiti ali odložiti. — A na čast in pohvalo Renčanov moramo prijaviti, da so vbogali svoja dušna pastirja, da se niso — razun malih izjem — udeležili plesa, in da niso toraj skrunili istega slovenskega dneva. — Plesala sta tedaj povzetnika sama s nekaterimi došlimi plesavci iz drugih krajev.

Trtno us so zasledili v Lokah, v solkanski županiji. Pač žalostna novica za ondotne vinogradnike.

Pohvaliti moramo solkanske mladence, ki so se na prigovor č. g. župnika takoj odpovedali plesu, katerega so hoteli prirediti na nedeljo posvečenja škofije presv. srcu Jezusovemu. Tako je prav. Bдите vedno poštteni kristjani, ter pokážite, da ste vdani in pokorni materi sv. cerkvi. Zakaj kdor v imenu Jezusovem ne zbira, ta raztresa.

Ljudski shodi za predelsko železnico so bili dne 24. julija v Kobaridu in Bovcu. Na obeh shodih je govoril g. Klayzar, ter se sprejela resolucija, naj se naprosi visoka vlada, da nemudoma ukrene, kar treba, da se čim preje začne zgradba predelske železnice. V Bovcu je bilo nad 2000 udeležencev. Dal Bog, da se uresniči želja našega ljudstva.

Hranilnica in posojilnica v Cerknem reg. zadr. z neom. zavezo vabi k običnemu zboru dne 7. avgusta 1898. popoldne ob 2. uri v dvorani gosp. Andreja Kobala z naslednjim dnevnim redom: 1. Poročilo letnega računa; 2. Odobritev letnega računa; 3. Dopolnitev oziroma izvolitev odbora; 4. Posamezni nasveti. — K mnogobrojni vdeležbi vabi najviljudneje vse udeležence.

Pazite na otroke. Dne 28. pr. m. se je v Doberdolu utopila hči županova Viktorija Peric, 1½ leto stara v luži zraven vrta. Vsi poskuski jo zopet oživeti so bili zastonj. Žalost starišev je velika.

Iz Zapotoka. V M. Celju so popravili župnišče! Skoro celo leto razlegalo se je po župnišču ropotanje, razbi-vanje, pokanje, prenavljanje, kajti izjemši temeljno ozidje in strehe je menda ko-

likor nam znano vse novo. Idrijci kakor se zovejo, vsi pod Marijino Celjsko kuro-racijo spadajoči, bili so skoraj leto dni brez lastnega dušnega pastirja. Duhovske posle, kakor tudi vpeljevanje popravljajna župnišča oskrboval in vodil je bivši zapotoški vikarij g. Vidmar. Med tem časom je sestavil načrt za farovž skladovni domači stavbinski odbor in skladovna obravnava. Najnovejši in najvplivniši umotvor, merodajen za vse kraje, da se duhovska stanovanja dostojno popravijo, strankarstva ublažijo, prepri ravnanja je vendar le vakatura. To se je glede stanovanja jasno pokazalo i v M. C. Prejšnji nizki strop se je v celem župnišču vzdignil; istotako napravil se je povsod nov pod v vseh kletih strop, kojega prej ni bilo, tako da bodo sobe sedaj bolj suhe in zdrave. Povejšala so se mala oknica do visokosti pravih oken v zmislu novih stavb in stavbin-skih zahtev. Sedanje Marijino Celjsko župnišče je jako lepo in duhovniku dostojno, ki dela vso čast Idrijčanom. Znamenito je to, da ima Marijino-celjski kurat lepo kapelico v kuracijski hiši. Zdaj je vsa okusno prenovljena. V njej se sme tudi maševati. Kaj ni res? Marijino-celjski kurat se pa ima, kakor kak škof. Mi mu to iz srca voščimo!

„Na razstanku“ se imenuje lična knjiga, katero so spisali letošnji slovenski osmošolci. Izšla je v „Goriški tiskarni“ A. Gabrščka. Knjiga ima 375 strani in stane 1 gld.

Prijateljem delavskega ljudstva. Ustanovili smo v Gorici katoliško delavsko društvo. Delavci bodo vplačevali 1. 25 kr., vpisnine 2. vsaki mesec 20 kr. Gledé na veliko revščino našega delavskega ljudstva, zlasti v mestu, zdelo bi se nam skoraj brezsrčno, ako bi one vinarje ubožcev in trpinov porabliali za kaj drugega ko za podporo ubožih. Zato je treba da premožljivi prijatelji naši zložijo vsako leto vsaj toliko, kolikor bo treba za tiskovine in za primerne društvene prostore. Prijatelji, nalagajte denar na visoke obresti pri našem blaginjku (dr. Andrej Pavlica, vikar v stolni cerkvi).

„Alojzijevišče“ v šolskem letu 1897-8. V začetku šolskega leta je bilo v zavodu: 52 gojencev, kateri so bili razdeljeni po šolah v I. in II. tečaju tako-le: V I. tečaju: IV. gimnaz. 5, III. gimnaz. 6, II. gimnaz. 4, I. gimnaz. 23, v pripravnici 11, v IV. razredu 0, v III. razredu 3, skupaj 52. — II. tečaju: IV. gimnaz. 3, III. gimnaz. 6, II. gimnaz. 4, I. gimnaz. 17, v pripravnici 12, v IV. razredu 1, v III. razredu 3, skupaj 46.

Poleg teh so bili na hrani v I. tečaju 1, v drugem 6. Od 53 v I. teč. je eden (IV. gimn.) obolel in odšel domu, od 47 v II. teč. je eden obolel (I. gimn. skrofulozen) in ni mogel izdelati šole. O poludne so dobivali hrano v I. teč. 3, v II. teč. 3. —

Po dekanatih so bili učenci razdeljeni: Gorica 8, St. Peter 4, Kanal 2, Tolmin 8, Cirkno 4, Bovec 0, Kobarid 2, Cerniče 6, Komen 7, Devin 5, Ločnik 11.

V II. tečaju so dovršili z odliko: Gruden Ben. (III. gimn.), Boškin Fr., Lepušček Jos. (II. gimn.), Cigoj Leop., Kogoj Ant. (I. gimn.), Jakoncic Hen., Kemperle Leop. Pavšič Ant., Štuka Jos. (pripr.), Kodrič Jan., Pirih Štef. (III. r.). Več ko polovino so vdobili v I. tečaju: Tomsic Kristof (IV. gimn.), Grbec Ant. (III. gimn.), Sedej Avg., Brezigar Srečko (II. gimn.), Belinger Avg., Brezigar Em. Plesničar Fr., Strel Mir., Simončič J., Žigon Al. (I. gimn.), Bogataj Mil., Legiša Ant. (pripr.), Pahor Fr. (III. razr.). Drugi imajo dovoljno in zadostno.

V I. tečaju je 8 gojencev vdobilo dvojko, eden je obolel, v II. tečaju ni bilo nobene dvojke, a eden (odličnjak) je obolel, od 6, ki so bili le na hrani sta zadostno dovršila dva; od 3, ki so vdobivali o poludne hrano so dovršili 3. — Vsepeh v šoli je bil tedaj dovoljen.

Odpor „Alojzijevišča“ pri nadškofu. Pozabili smo p. n. dobrotnikom po listih sporočiti, da se je odbor „Alojzijevišča“ poklonil Prezvzišenemu. Odbor je naravnost izrekel, da društvo „Alojzijevišče“ bode vsaki čas poslušno njega Prezvzišenosti. Izprosili smo si sveta za l. 1898-9. *Prezvzišeni je izrekel željo, naj bi nadaljevali.* — Ta želja je bila nam zapoved.

Sprejemanje v „Alojzijevišče“ l. 1898-9. Za l. 1898-9 se bo sprejelo v zavod 14 — 18 učencev. Prošnje je vložiti do 20. avgusta t. l. — Prošnji naj se doda solsko spričevalo in pa zapečate no spričevalo dušnega pastirja, v katerem bodi zapisano, kedaj je prosilec rojen, koliko je premožen, kakoga obnašanja je bil, in kolika je verjetnost duhovskega poklica pri njem. Drugih spričeval ni treba.

Prosilci morajo biti vsaj 9 let stari sposobni za III. razred vadnice, a tudi ne prestari, da ne bi prišli pred vojaškim naborom v osmi gimn. razred.

Večina prosilcev prosijo sprejema ali čisto zastonj ali pa za malo odškodnino. Društvo pa je čisto nemogoče brez zaloga zdržavati 54 učencev skoraj zastonj. *Za tega del prosilci odbor preč. gg. duhovnike, da naj bi vsak v svojem kraju za svoje gojence nabrali potrebnih novcev v kolikor se sami ne bodo upali plačavati.* Vsak skrbi za svoje, potem bodo vsi preskrbljeni. Polno plačilo je občni zbor l. 1896. določil na 120 gld. na leto.

Na to opozarjamo, ker so se dohodki našega društva vlni nekoliko zmanjšali in ker bodo č. duhovniki tudi l. 1898-9 še za druge namene skladali.

Dr. Josip Pavlica,
t. č. predsednik.

Trst-Istra.

Umirovljen je dvorni svetnik na tržaškem namestništvu Anton Krekich pl. Treuland. Za svoje službovanje je dobil komturni križ Franc-Jozefovega reda.

Shod v Trstu. Krščansko-socialno društvo v Trstu (Lega cristiano-sociale) je sklicalo prvi slovenski shod. Namen shoda je bil, da bi tudi slovenski delavci pristopili h društvu in enkrat imeli vplivno besedo pri društvu ali pa celo osnovali svoj odsek. Zbralo se je okoli 150 — 200 delavcev (via Madonnina 29). Ker je g. Vogrič odšel k zborovanju v Gradišče, predsedoval je g. Hočevar. Pozdravil je zborovalce in postavil reditelj shoda. Povabil je veleč. g. dr. Jos. Pavlica, da naj bi delavcem razjasnil namene krščansko-socialne stranke. V daljšem govoru je govornik poljudno razpravljaj od kod izvira gorje delavskih stanov — iz kapitalizma. Pobjal je nazore socialnih demokratov. Pojasnil je potrebo združenja in organizacije vseh stanov, ki delajo. Zlasti krepke je govornik povdarjal, da so duhovniki in sploh izobraženci dolžni pomagati delavskim trpinom, ker smo vsi udeje enega družabnega telesa. Eden za drugega moramo imeti srce. — Spodbujal je delavce, da naj pristopijo k društvu, katero je vabi in jim obljublja spoštovanje njih jezika in narodnosti. Če bi kedaj videli, da se v društvu njih narodnost prezira ali napada, naj bodo močnejši in naj rečejo: Tega ne! Za zdaj naj zaupajo društvu in naj pristopijo, da bo slovensko ime spoštovano v krščansko socialnem taborju. Zborovalci so pazljivo poslušali in večkrat pokazali, da so govnika dobro razumeli.

G. Pirman je povabil zborovalce naj se vpišejo. G. drnd. Fr. Pavletič je s prav lepimi besedami zahvalil g. dr. J. Pavlica in spodbujal, da naj se vsi te nauke dobro zapomnijo.

Ob sklepu je še g. predsednik Hočevar spodbujal delavce in zaklical trikrat živo cesarju in papežu.

Vpisalo se je veliko udov, kateri bodo tudi naročili „Del. prijatelja“.

Pri shodu ni bilo nobenega duhovnika... in sploh nič gospode iz Trsta.

Delavsko ljudstvo pomagaj si!

„Slovensko pevsko društvo“ v Trstu. Priredi veselje v nedeljo dne 7. avgusta 1898. ob 5. uri popoldne o priliki društvenega izleta v Divačo v dvorišču gospoda Magajne na trgu v Divači. Spored je jako lep. Ustopina 20 nvč. za osebo.

Železnico mislijo zgraditi v Trstu od Miramara do Milj, kjer bo novo pristanišče.

Novo brzojavno postavo so otvorili v Sveti Nedelji pri Labinu, polit. okraju Pazinskem.

Velika nesreča. Na atlantskem oceanu se je pred kratkem posrečil parobrod „Bourgogne“. Parobrod je bil 155 m. dolg in 16 m. širok; vrednosti, je bilo na ladji za 15 milijonov. Mornarji so ravnali s potniki jako nečloveško. Gledali so edino-le nase in pometali potnike iz rešilnih ladij v morje. Potopilo se je do 600 ljudij; rešenih je 165 oseb, 104 mornarji, a samo 61 potnikov. Mej potopljenici je 11 Hrvatov in 10 Slovencev. Kapitan Deloucle je pogumno dajal na vse strani ukaze, dokler ni i on sam utonil. Ginljivo pa je bilo videti na ladji pred potopom tri katoliške duhovnike, ki so do zadnjega izdihljaja tolažili potapljaajoče in jim delili z odvezo zadnji blagoslov. Kolikor je bilo na ladji otrok, vsi so se potopili, tako tudi vse ženske, izvzemši jedne. Res, velika nesreča je s tem zadelo Francosko.

Čuden dogodek. Kmetica Marija Malalan v Banih pri Trstu je šla na polje. Hotela je prestopiti neki jarek, a se jej je spodtaknilo in je padla. Vsled padca in tudi vsled strahu je žena porodila

dvojčka, ali mrtva. Iz nevednosti je hotela prikriti vso stvar ter zagrebla mrtvi deteti. To je povedala lastnemu možu, mož drugim in tako je zvedela oblastija, ki pa je spoznala, da je resnica, kar je izpovedala žena. Niti zaprli je niso. Previdnosti treba materam!

V Šklednju je požar upepelil hišo Jakoba Flego. Škoda znaša kakih 3000 goldinarjev.

Dr. Tavčar v l. 1898. — „Slovenski list“ piše: „V nedeljo, (t. j. 17. t. m.) ko so prihiteli od blizu in daleč slovenski odvetniki in beležniki s kandidati vred, da bi se slovesno in pogumno postavili na branik slovenskega jezika, pripetil se je slučaj, ki mora v srce bolati vsakega, tudi mlačnega rodoljuba. Mej tem, ko se je v dyorani „Narodnega doma“ vršilo zborovanje in so razni govorniki slikali brezpravje našega narodnega jezika in zlasti tužno borbo Slovencev na periferiji — je v čitalnični kavarni, torej nekoliko korakov od zborovališča, na sploh vidnem kraju, sedel dr. Tavčar — nota bene! — dr. Ivan Tavčar in je — domino igral!! (pravijo, da z dr. Tekavčičem). Torej v tako resnem času, ko je govor o svetinjah našega naroda, ko se sklepa o važnih korakih za obrambo naše narodnosti, postane dru. Ivanu Tavčarju dolg čas, tako silen dolg čas, da ga proti vsakemu blagemu čustvu in proti vsej obzirnosti, ki smo jo dolžni gostom, prežene iz resnih krogov k igri a la domino. Kaj naj rečemo k taki navdušenosti za narodnost in vztrajnosti za narodno stvar in kako dolgo naj še to trpi slovenski narod? Tako nizko je padel radikalno narodni Ivan Tavčar, že v letu 1898. Da, da al-troché 4000!

Premembe v frančiškanski provinciji. Provincijalom je bil izvoljen več. g. p. Konstantin Luser, kustosom več. g. p. Placid Fabijani.

V Ljubljani gvardijan P. Placid Fabijani, vikarij in župnijski upravitelj P. Hugolin Sattner, kapelanom je imenovan P. Engelbert Pollak. Iz Klanjca pride na Trsat P. Gaydencij Gorše, iz Pazina v Nazaret P. Fulgencij Trafela. V Gorici gvardijan P. Bazilij Dolinar, vikarij P. Kalist Medič, iz Klanjca pride P. Edvard Ravstehar. V Novem Mestu gvardijan P. Otakar Aleš, vikarij P. Inocencij Koprivec, učitelj P. Avguštin Čmupa. V Samoboru vikarij P. Deodat Štarsič, na novo nastavljen P. Salvator Zohec. V Klanjcu gvardijan P. Leon Zugelj, iz Karlovca pride kot vikarij P. Lambert Golovsky, iz Brežic P. Adalbert Flere, na novo nameščen P. Kapistran Ferlin. V Nazaretu vikarij P. Adolf Cadež, na novo nameščen P. Bernardin Mlakar. P. Kasijan Zemljak pride za vikarija v Brežice. Iz Samobora v Karlovce za vikarija P. Kazimir Vajdič, iz Samobora P. Kalasancij Margreiter za vikarija v Jasko. V novem samostanu na Brezji superijor P. Jožef Bizavičar in P. Konrad Mesar.

Celo mesto pogorelo. V Kanadi je mesto Puzwask popolnoma pogorelo.

„Hovder, hovder, hovder“,

ali šaljiva slovnica.

(Dalje; sp. A. M.)

Iz Št Petra preskóčimo danes h goriskemu soškemu mostu, od koder drži državna cesta v Podgoro in v Lahe, druga (skladovna) pa v Pevmo in v Brda. Ob cesti proti Pevmi je pisano na kačipotu „St. Maver“. Tam gori pod Sabotinom nad Sočo je res cerkvena svetega Mavra, ali če iščete vasi tega imena, ne najdete je; prašati treba: Kje je „St. Maver“ (vulgo: „Štmavr“); potle vam pokažejo ta romantični kraj. Kdo je oni napis naredil, ne vem; bržkone nekdo, ki o našem starem „šent-u“ nič ne ve in je morebiti mislil, da „St. Maver“ je laško.

Danes sem si namenil pojasniti in zatrditi iz krajevnih imen izpeljana imena dotičnih stanovavcev. Ker smo pri Pevmi, začnimo z njo. V tem, ko sem jaz od mladih nog slišal in si dobro zapomnil tradicionalno izgovarjanje imen naših krajev in njihovih prebivalcev, ne vem nič natančnega o Pevmi, rekli smo: „aden z Pevme“, pač pa so v Št. Mavra „St. Maver“ (vulgo: „Štmaver“). — V sedanji novi dobi že vsak šušmar pisari, zlasti časnikom dopisuje in hoče se skazavati svojo jezikovno modrostjo. Mojstri-skaza so ti naši pisari posebeno gledé pisanja krajevnih in vaščanskih imen. Ko bi tudi slovnico znali, ne bi jim veliko pomagala pri izpeljavanju vaščanskih imen, ker tu velja „la pratica più che la grammatica“. Tradicionalni „usus loquendi“ ima večjo moč in oblast, ko zgolj theoretično po-

rabljena slovnica. Neki avstrijski minister je rekel, da je ministrom naloga: „die berechtigte öffentliche Meinung mit feinem Verständniss in sich aufnehmen“. On je mislil na politiško menenje. Obrnimo to na ljudsko izgovarjanje besed in govorjenje sploh, na „usus loquendi“, in bomo imeli za odobravanje ali neodobravanje ljudske govorice to-le pravilo: Poslušaj, kako naravni ljudje sami od sebe v raznih okoliščinah vsakdanjega življenja nepriznajo govorijo, in porabi, kar je dobrega in upravičenega. Merilo naj ti bodo: upravičena slovnica in drugi domači dialekti. Očložiti pa moraš pri takem presojanju ljudske govorice svoj dijaški in moderni časniški „jargon“ (beri: žargon = žlabudranje). — Zdaj pa v Pevmo nazaj! Dandanašnji je móda, da napravljajo zdaj tú, zdaj tam po vaseh shode, slavnosti, etc. Na to pride obilgato sporočilo o njih v „Sočo“ ali „Primorski list“, ki je spiše navadno menda kak nedomačin.

V enem takem sporočilu iz Pevme(?) sem čital „Pevmljani“, iz Podgore: Podgorjani, iz Št. Andreža: Št. Andrežani (v „Soči“) in zadnjič iz Vertojbe (v „Primorsk. listu“): Vertojbčanje. Ubogi ljudje, kaj vse izvedo iz časnikov, da se namreč kličejo, kakor se niso nikdar klicali. Ker pa črno na belem imponuje, začnejo misliti, da se znabiti vendarle tako kličejo. To je pohujšanje po časnikih, po nevednosti dotičnih dopisnikov, ki se jim vidi 10 ur daleč, da so tuji v deželi in pisavi. — Pred mnogimi leti je prišel neki imeniten učitelj (A. L.) v Sovodnje, ki ni hotel vedeti, da služi v Sovodnjah, ampak je pisaril v časnike iz Sovodnjega. Tudi Mavhenjci na Krasu so že to poskusili, da so namreč v Mavhajem (iz Mavhajega) doma, in ne iz Mavhenj (množ.)

Eno uro od Gorice na tržaški cesti, ob Ipavi je „Miren“, roditeljski: „Mirna“; (od tod laška spačena oblika: „Merna“). Importovani pisari pa pišejo rod.: „Mirnega“. Vedo ti gospodje, kak razloček je med Mirna in Mirnega? Če ne vedo naj spravijo pero, kamor boli, ne pa z njim pisati in ljudi pohujševati. Imena gorisko-okoličanskih vasi in njih stanovavcev so:

Solkani: Solkanci; Kronberg = Klomperk: Klomperci; bolje bi bilo Kronberžanje kakor Dornberžanje (= ni); Blance: Blancearji; Podturn (Št. Rok): Podturnci; Št. Peter: Št. Peterci; Vertojba: Vertojbanci (ne: Vertojbenci); Lukovica: Bukovci; Renče: Renčanci ali Renčani; Bilje: Biljenci; Orehovlje: Orehovci; Miren: Mironci; Gabrije: Gaberici; Rubije: Rubijanci; Sovodnje: Sovodnjci; Škrlje: Škrljanci; Peč: Pečani; Rupa: Rupanci; Št. Andrež: Št. Andrežanci; Lečnik (ne: Ločnik): Lučničanje; Podgora: Podgorci. Tako se glasi navedena imena po starodavnem stalnem ustnem izročilu. Kako važno in potrebno je, da se vaščanska imena prav izpeljujejo in izgovarjajo, posnemite iz te-le dogodbice. Rajnc. kn.-nadškofa Gollmayr-ja tajnik, † Mons. Ivan. N. Globočnik (Kranjec), je o neki cerkveni slavnosti pridigal v Vertojbi. Bil je ves navdušen in enkrat s posebnim pathosom poslušavce nagovoril: „O preljudi Vertojbljani!“ Vsa ogromna množica se — nasmehe! Od veličastnega do smešnega je res en sam korak. Kaj bi pravi Vertojbanci še-le storili, ko bi jih kdo nagovoril: „O preljudi Vertojbčanje“?! Iz kože bi skočili. — Še kaj pojasnil prihodnjič. (Dalje prih.)

SAUNIC & DEKLEVA
V GORICI

v Nunski ulici št. 14-16.

Velika zaloga

šivalnih strojev

in
dvokoles

raznih sistemov kakor tudi iz
BOMBUSA.

Lastna mehanična delavnica za
popravljanje
dvokoles in nikliranje.

Anton Fon

klobučar in gostilničar v Semeniški ulici ima bogato zalogo raznovrstnih klobukov in toči v svoji krmi pristna domača vina ter postreže tudi z jako ukusnimi edili. Postrežla in cene jako soljne.

Špedicijska poslovnica

Gašpar Hvalič v Gorici

v ulici Morelli 12

se prav toplo priporoča

Slovenec v Gorici in z dežele

Otvorjenje trgovine.

Podpisani naznanja slavnemu slovenskemu občinstvu v Gorici in z dežele da je otvoril pri sv. Roku na ulici proti Sempetru v lastni hiši št. 30 trgovino z jedilnim blagom po poštenu ceni. Priporoča se p. n. občinstvu za obila naročila beleži z vsim spoštovanjem

Vincenc Podgornik
trgovca, Št. Peterske ulice št. 30

Otvoritev gostilne!

Podpisani naznanja slavnemu občinstvu, da je odprl v soboto dne 23. t. m.

Gostilno „Pri stari Pošti“

v gledališni ulici 20, v Pavletičevi hiši (nekdanja pošta), v kateri bode točil najboljša bela in črna domača vina ter Dreherjevo pivo. Na razpolago bodo vsako uro dneva topla in mrzla jedila. Za točno in hitro postrežbo se priporoča

Andrej Hočevar,

bivši prvi natakari pri „Zlatem jellenu“ v Gorici.

Fani Drašček

— Stolne ulice št. 2 —

prodaja

šivalne stroje

vsake in najnovejše vrste tudi na obroke in po jako nizki ceni.

Naročila sprejema poznani narodni prodajalec jestvin

Peter Drašček

! istotam !

Slovenska tvrdka ustanovljena 1. 1876.

J. Pipan & C. v Trstu

Via Valdirivo št. 18

ima veliko zalogo in prodaja le na debelo

kavo, riž, južno sadje, olje vseh vrst za jedilo, za stroje, ribjo mast za strojarje itd.

Glavna zaloga kave sv. Cirila in Metoda
za Primorsko, Trst, Istro in Dalmacijo.

Prva slovenska trgovina z železjem

KONJEDIC & ZAJEC

prej G. Darbo

GORICA — pred nadškofijo št. 9. — GORICA

Priporočata po najnižih cenah svojo bogato zalogo najboljšega štajerskega železa in plosčevine raznega obrtniškega, poljedelskega, vinogradskega in pohišnega orodja. Prevzemata naročila za vse stavbe in podjetja. Glavna zaloga za Gorico in okolico izdelkov c. kr. priv. tovarne; pripoznano najboljših kotlov od g. Nussbaum-a v Ajdovščini po tovarniških cenah.

Edina zaloga najboljšega koroškega acalon in terescian jekla. — Zaloga Portland in roman cementa. — Česar ni v zalogi priiskrbi se nemudoma.

Kupujeta staro železo in kovine po najvišji ceni!

Vsako naročilo izvrši se nemudoma in vestno!